

Thực tiễn thu hút đầu tư Trung Quốc và chiến lược thu hút các doanh nghiệp Trung Quốc đầu tư tại tỉnh Quảng Ninh

Lê Thanh Thùy Dương¹

Nằm trong Vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ và là một trong những điểm sáng phát kinh tế - xã hội của Việt Nam, Tỉnh Quảng Ninh đã khai thác hiệu quả tiềm năng với lợi thế địa kinh tế và chính trị. Đồng thời, nhiều năm qua, địa phương có tầm nhìn, chiến lược, chính sách tổng thể và triển khai nhiều giải pháp huy động và sử dụng hiệu quả các nguồn lực nhằm cải thiện môi trường đầu tư theo hướng bền vững. Một trong những nhân tố ảnh hưởng đến thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài (Foreign Direct Investment - FDI) của Trung Quốc vào Việt Nam, cụ thể là tỉnh Quảng Ninh là chính sách. Tác giả sử dụng phương pháp nghiên cứu tại bàn và phỏng vấn chuyên gia để có những nhận định về tầm nhìn, chiến lược và một số chính sách nổi bật của địa phương giai đoạn 2015-2022, tầm nhìn 2030. Bài viết này phân tích những yếu tố về tầm nhìn, chiến lược và chính sách ảnh hưởng đến thu hút đầu tư của các doanh nghiệp Trung Quốc vào tỉnh Quảng Ninh, trên cơ sở đó gợi ý một số chính sách liên quan.

Từ khóa: Chính sách; Chiến lược; FDI; Quảng Ninh; Thu hút đầu tư; Trung Quốc.

1. Tầm nhìn và tư duy chiến lược của tỉnh Quảng Ninh trong thu hút FDI

Tại Việt nam, khi đề cập đến những nhiệm vụ trọng tâm, các đột phá chiến lược trong nhiệm kỳ Đại hội XIII, ba đột phá chiến lược là (i) hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển; (ii) phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao; (iii) xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng đồng bộ, hiện đại cả về kinh tế và xã hội². Tiếp đến, khi đề cập đến hoàn thiện toàn diện, đồng bộ thể chế, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII đã nhận định “kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài là một bộ phận quan trọng của kinh tế quốc dân, có vai trò lớn trong huy động nguồn vốn đầu tư, công nghệ, phương thức quản lý hiện đại, mở rộng thị trường xuất khẩu”³ khi thống nhất và nâng cao nhận thức về phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Cùng với đó, để tiếp tục hoàn thiện đồng bộ thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, tập trung tháo gỡ các điểm nghẽn thì cần xây dựng và thực thi pháp luật, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch nâng cao chất lượng, hiệu quả quản trị quốc gia⁴.

Với quyết tâm xây dựng Quảng Ninh thành một tỉnh tiêu biểu của cả nước, địa phương đã phê duyệt Quyết định số 80/QĐ-Ttg về quy hoạch giai đoạn 2021-2030 tầm nhìn đến năm 2050. Nội dung của Quyết định thể hiện chiến lược phát triển bền vững, toàn diện của Quảng Ninh; không chỉ chú trọng phát huy mạnh mẽ là trung tâm kinh tế biển, cửa ngõ của vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ, thế mạnh trung tâm logistics và du lịch quốc tế, ngoài ra còn rất chú trọng phát triển xanh nhằm khắc phục biến đổi khí hậu, cũng như tăng cường vững chắc về quốc phòng an ninh. Có thể thấy các ngành nghề quan trọng được tỉnh Quảng Ninh chú trọng phát triển và thu hút FDI là công nghiệp xanh, công nghiệp thân thiện với môi trường, công nghiệp chế biến chế tạo công nghệ cao, đặc biệt

¹ ThS, Giảng viên Trường Đại học Ngoại thương

² Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1 và Tập 2, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật, tr.337-338.

³ Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1, Tr. 130

⁴ Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1, Tr 132

là dịch vụ tổng hợp hiện đại nhằm hướng tới phát triển Quảng Ninh thành trung tâm logistics của khu vực Đông Nam Á, là cửa ngõ trung chuyển vận tải đa phương thức quốc tế kết nối với các vùng quốc gia lân cận thông qua hệ thống đường bộ, cảng biển và sân bay quốc tế Vân Đồn. Ngành công nghiệp không khói - du lịch - cũng là một trong những ngành mũi nhọn, đem lại giá trị gia tăng lớn cho Quảng Ninh, và đang được tỉnh chú trọng phát triển và thu hút đầu tư để nâng cao hơn nữa chất lượng dịch vụ, hướng tới trở thành đầu tàu du lịch quốc gia và trung tâm du lịch quốc tế.

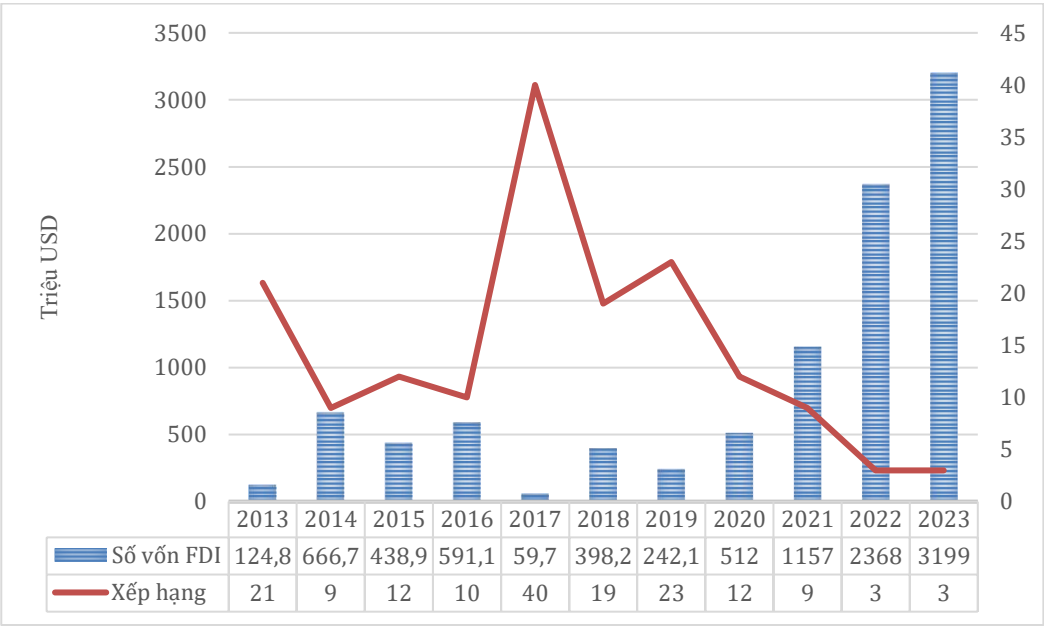
Với tầm nhìn, tư duy chiến lược phát triển của Tỉnh, có thể nhận thấy định hướng hướng mục tiêu phát triển bền vững (SDGs) với thu hút các nguồn lực để đạt mục tiêu phát triển tổng thể của địa phương. Đó là các nguồn vốn đầu tư của trung ương và địa phương, nguồn vốn đầu tư công và đầu tư tư nhân, trong đó nguồn vốn FDI là một nguồn vốn bổ sung quan trọng. Tỉnh Quảng Ninh đã có quy hoạch tổng thể để thu hút FDI vào một số vùng đặc thù như huyện Quảng Yên với hạ tầng ngày càng hoàn thiện và kết nối với các vùng khác của địa phương. Tại địa phương hội tụ các nhóm yếu tố (i) các chính sách đặc thù Quảng Ninh thu hút FDI phát triển các nhóm ngành công nghiệp và dịch vụ; (ii) các yếu tố kinh tế như vị trí địa kinh tế kết nối với Trung Quốc, hệ thống giao thông kết nối quốc tế thuận tiện và với các địa phương, tập trung nguồn nhân lực chất lượng cao của vùng với một số trường đại học như Trường Đại học Ngoại thương, Trường Đại học Hạ Long; hệ thống cơ sở hạ tầng tiện ích như sân bay quốc tế, đường bộ, cảng biển kết nối (iii) các dịch vụ tiện ích phát triển, đặc biệt là các dịch vụ du lịch và dịch vụ hỗ trợ kinh doanh cho các doanh nghiệp ngày càng hoàn thiện.

Để hiện thực hóa chiến lược phát triển và thu hút FDI vào Tỉnh, trong thời gian dài, chính quyền địa phương đã nỗ lực dần hoàn thiện môi trường đầu tư định hướng cụ thể trọng tâm vào các ngành, lĩnh vực mà Quảng Ninh đang chú trọng phát triển. Chính quyền địa phương đã đưa ra các chính sách rất cụ thể về danh mục ngành nghề đặc biệt ưu đãi đầu tư, địa bàn ưu đãi đầu tư, mức thuế thu nhập ưu đãi, thuế xuất nhập khẩu ưu đãi và miễn giảm tiền thuê đất cho các doanh nghiệp FDI. Theo đó, các dự án đầu tư mới hoặc các dự án nông lâm nghiệp, y tế giáo dục tại các vùng kinh tế xã hội (KTXH) đặc biệt khó khăn và vùng KTXH khó khăn sẽ có mức ưu tiên về thuế thu nhập cao nhất là 10:4:9 (thuế thu nhập 10%, miễn 4 năm, giảm 50% 9 năm), miễn tiền thuê đất với các dự án tại vùng KTXH đặc biệt khó khăn và các mức miễn giảm tiền thuê đất với các dự án thuộc ngành nghề ưu đãi khác. Đồng thời, thuế nhập khẩu sẽ được miễn hoàn toàn đối với hàng hóa tạo tài sản của đối tượng được ưu đãi đầu tư, đối với giống cây trồng, phân bón, đối với hàng hóa phục vụ đóng tàu, đối với hàng hóa phục vụ cho giáo dục y tế, bảo vệ môi trường hay hàng hóa để gia công xuất khẩu.

2. Thực trạng thu hút FDI của Quảng Ninh và đầu tư ra nước ngoài của Trung Quốc tại Việt Nam

Nhìn vào số liệu thu hút FDI của Tỉnh trong 10 năm trở lại đây, có thể thấy từ trước năm 2020, tình hình thu hút FDI của Quảng Ninh vẫn còn có những hạn chế nhất định và chưa ổn định với tổng số vốn FDI chỉ đạt khoảng 500 triệu USD, thậm chí còn giảm mạnh vào năm 2017, cho nên địa phương chỉ xếp ở vị trí khiêm tốn trong bảng xếp hạng các địa điểm thu hút FDI của Việt Nam. Tuy nhiên, kể từ năm 2020 đến nay, tình hình thu hút FDI tại Quảng Ninh đã có bước chuyển mình mạnh mẽ với những điểm sáng thể hiện vốn đăng ký FDI của Tỉnh liên tục tăng trưởng với tốc độ trung bình 115% trong giai đoạn 2020-2023. Ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 trên thế giới đã làm cho dòng vốn đầu tư vào các ngành thâm dụng chuỗi giá trị toàn cầu giảm, cạnh tranh trong thu hút đầu tư tăng, việc di chuyển nhân lực giữa các quốc gia khó khăn do chính sách kiểm

soát dịch bệnh chặt chẽ, nguồn nhiên liệu hạn chế và giá gia tăng, nhưng nhờ những nỗ lực cải thiện môi trường đầu tư, trong đó đặc biệt là sự năng động của địa phương với tầm nhìn định hướng chiến lược, nỗ lực triển khai tổng thể các chính sách đầu tư linh hoạt đã giúp Quảng Ninh thu hút được nhiều dự án FDI quan trọng và trở thành một trong những điểm sáng thu hút FDI tại Việt Nam.

Biểu đồ 1. Tổng vốn đăng ký và xếp hạng thu hút FDI của Quảng Ninh giai đoạn 2013-2023

Nguồn: Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Cục Đầu tư nước ngoài, 2022

Thực tế cho thấy, kể từ sau đại dịch Covid-19, Quảng Ninh đã có mức thu hút vốn FDI ấn tượng, tăng trưởng liên tục và vươn lên đứng thứ ba cả nước (sau Thành phố Hồ Chí Minh và Bình Dương) với tổng vốn đầu tư đăng ký lần lượt là 2,37 tỷ USD (năm 2022) và 3,2 tỷ USD (năm 2023), tăng gấp hơn 2 lần so với cùng kỳ năm trước. Vốn đầu tư vào Quảng Ninh tăng mạnh vào năm 2022 do có dự án Nhà máy điện khí LNG Quảng Ninh với tổng vốn đầu tư gần 2 tỷ USD. Các dự án FDI chủ yếu thuộc lĩnh vực công nghiệp chế biến, chế tạo, do vậy đã góp phần thúc đẩy sự phát triển của ngành công nghiệp chế biến, chế tạo tại địa phương.

Bảng 1. Số dự án cấp mới, tăng vốn và rút vốn của Quảng Ninh giai đoạn 2013-2022
(Đơn vị: triệu USD)

Năm	Cấp mới		Điều chỉnh tăng vốn		Rút giấy phép		Còn hiệu lực	
	Dự án	Vốn đầu tư	Dự án	Vốn đầu tư	Dự án	Vốn đầu tư	Dự án	Vốn đầu tư
2013	08	371.75	02	14.024	02	4.87	94	4,525.6
2014	09	577.26	05	27.6	03	265.57	113	5,194.86
2015	11	365.5	04	69.7	03	2	111	5,486.36

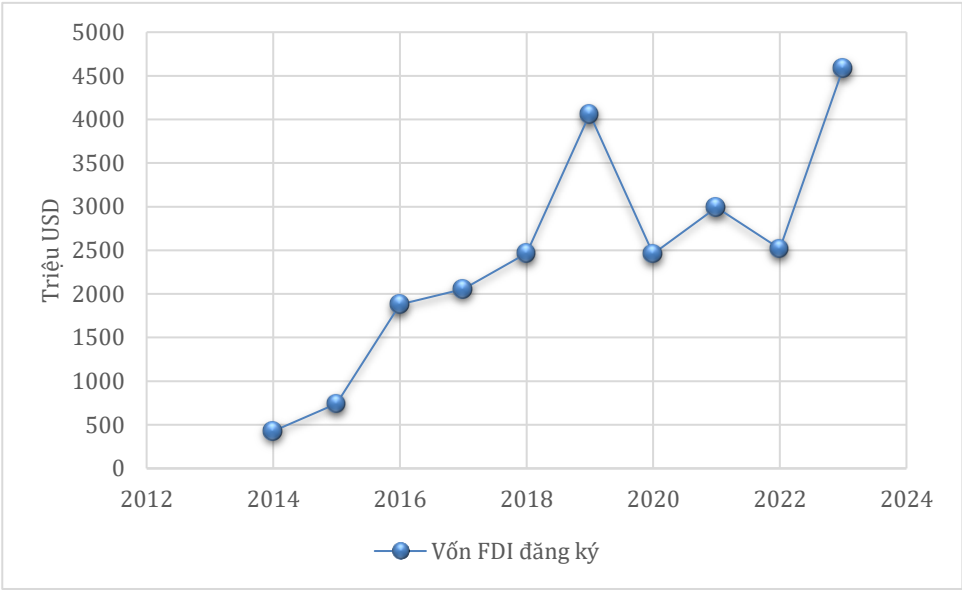
2016	12	545.2	04	13.2	03	11.52	117	6,020.83
2017	09	65.8	03	3.73	06	17.33	120	5,866.21
2018	07	385.74	03	56.03	04	5.55	121	6,231.12
2019	16	171	01	13.5	05	11.6	129	6,317
2020	16	465.99	02	14.880	---	---	144	6,796
2021	09	963.13	07	139.45	---	---	152	7,915.13
2022	09	2,181.17	---	---	---	---	159	10,172.66
2023	27	3,199	---	---	--	---	181	13,031
9/20 24	27							

(Nguồn: Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Cục Đầu tư nước ngoài, 2022)

Tính đến hết năm 2023, tổng vốn thu hút đầu tư FDI của Quảng Ninh đạt 3,2 tỷ USD, tăng 35% so với cùng kỳ năm trước, thêm 12 dự án mới được cấp giấy chứng nhận đăng ký đầu tư. Trong đó chủ yếu là các dự án quy mô lớn của các nhà đầu tư nước ngoài Singapore, Hàn Quốc, Hồng Kông, Trung Quốc, Nhật Bản. Trên cơ sở những thành tựu ấn tượng những năm vừa qua trong cải thiện môi trường đầu tư và chất lượng quản lý hành chính tại tỉnh, thực tiễn các nhà đầu tư lớn chọn Quảng Ninh là điểm đến đã dần khẳng định vị trí chiến lược của Tỉnh, đồng thời cũng khẳng định Quảng Ninh hấp dẫn các nhà đầu tư kể cả trong bối cảnh dịch bệnh COVID-19, hạn chế nguồn cung năng lượng vẫn đang làm ảnh hưởng đến nền kinh tế trên toàn thế giới. Sau 9 tháng năm 2024, Quảng Ninh cấp mới giấy chứng nhận đăng ký đầu tư cho 27 dự án FDI với tổng vốn đăng ký đạt hơn 1,7 tỷ USD. Trong đó có 2 dự án cấp mới giấy chứng nhận đầu tư sau khi điều chỉnh dự án, đó là: Dự án Xưởng sản xuất vàng mã tại CCN Kim Sen (phường Kim Sơn, TX Đông Triều), vốn đầu tư 0,82 triệu USD (dự án do nhà đầu tư nước ngoài mua 100% vốn góp tại tổ chức kinh tế thực hiện dự án) và Dự án Trung tâm thương mại AEON Mall Hạ Long, vốn đầu tư hơn 214 triệu USD. Số dự án cấp mới giấy chứng nhận đầu tư cao gấp 1,4 lần cùng kỳ, với tổng vốn đầu tư đăng ký từ các dự án cao hơn cùng kỳ gần 2 lần. Tỉnh cũng đã điều chỉnh giấy chứng nhận đầu tư cho 48 lượt dự án, cao gấp 9,5 lần cùng kỳ 2023. Trong đó, điều chỉnh tăng vốn 19 lượt dự án với số vốn tăng thêm 207,41 triệu USD, giá trị vốn tăng cao gấp 7,8 lần cùng kỳ 2023. Riêng trong quý III năm 2024, tỉnh Quảng Ninh cấp mới cho 3 dự án FDI với tổng vốn đăng ký đạt gần 251 triệu USD, gồm: Dự án Sản xuất sản phẩm nhựa và lắp ráp sản phẩm tại KCN Bắc Tiên Phong của Eva Limited (Hong Kong), vốn đầu tư 2 triệu USD; dự án Nhà máy sản xuất thiết bị điện tử và gia dụng Lingrong Việt Nam tại KCN Đông Mai của Lingrong Technology HongKong Limited, vốn đầu tư hơn 34 triệu USD; dự án Trung tâm thương mại AEON Mall Hạ Long, vốn đầu tư hơn 214 triệu USD.

Là một trong những nhà đầu tư nước ngoài quan trọng của Việt Nam, Trung Quốc luôn đứng trong danh sách 10 nhà đầu tư lớn củ **Biểu đồ 2. Vốn FDI đăng ký của Trung Quốc vào Việt Nam giai đoạn 2014-2023**

Việt Nam trong giai đoạn 10 năm gần đây, đặc biệt ổn định trong 5 năm trở lại đây. Năm 2019, vốn FDI của Trung Quốc tăng vọt, đạt hơn 4 tỷ USD, tăng trưởng 65% so với cùng kỳ năm 2018. Do ảnh hưởng của đại dịch Covid, vốn FDI tuy có giảm so với trước đại dịch nhưng vẫn duy trì ở mức ổn định đạt gần 3 tỷ USD và đứng vị trí thứ 4, chỉ sau Singapore, Hàn Quốc và Nhật Bản. Tại Quảng Ninh, Trung Quốc là nhà đầu tư nước ngoài truyền thống với quy mô (số dự án và tổng vốn) đầu tư rất ổn định, Tính đến hết năm 2023, tại Tỉnh có 153 dự án FDI đang hoạt động, trong đó có đến 76 dự án là của các nhà đầu tư Trung Quốc. Có thể kể đến một số dự án lớn đó là dự án sản xuất gang tay bảo hộ lao động đa chức năng của Công ty TNHH Hằng Huy (Trung Quốc) với vốn đầu tư 43 triệu USD; dự án Haiyun Việt Nam của Công ty TNHH Hải Vận với vốn đầu tư 10 triệu USD; dự án sản xuất đồ điện tử tiêu dùng của Công ty TNHH kỹ thuật điện tử Tonly Việt Nam - công ty con của tập đoàn TCL Trung Quốc có vốn đầu tư hơn 20 triệu USD tại KCN Đông Mai; dự án Nhà máy may tại khu nhà xưởng tiêu chuẩn số 2 của Công ty TNHH May mặc Hoa Lợi Đạt Việt Nam có vốn đầu tư 8 triệu USD. Riêng tập đoàn Hoa Lợi Đạt hiện đã và đang đầu tư ba công ty con tại Tỉnh Quảng Ninh. Đặc biệt, Công ty TNHH Công nghiệp Jinko Solar Việt Nam (Hong Kong, Trung Quốc) có 2 dự án liên quan đến sản xuất tấm quang năng quy mô lớn tại Việt Nam, tổng vốn đầu tư gần 900 triệu USD. Đây đều là dự án FDI trong lĩnh vực công nghiệp chế tạo có tổng mức đầu tư cao nhất từ trước đến nay vào các KCN của Tỉnh Quảng Ninh. Hiện nay, tại Quảng Ninh, Trung Quốc đang dẫn đầu trong số 20 quốc gia và vùng lãnh thổ đầu tư trực tiếp (FDI) trên địa bàn tỉnh, với 85/159 dự án FDI, tổng vốn đăng ký đạt trên 4,3 tỷ USD, chiếm 39,1% tổng vốn FDI toàn tỉnh. Tính từ năm 2023 đến hết quý II/2024, tại các KCN, KKT trên địa bàn toàn tỉnh đã thực hiện cấp mới Giấy chứng nhận đăng ký đầu tư cho 22 dự án của các nhà đầu tư tới từ Trung Quốc, Đài Loan, Hồng Kông với tổng số vốn đầu tư đăng ký đạt 3,08 tỷ USD.

Biểu đồ 2. Vốn FDI đăng ký của Trung Quốc vào Việt Nam giai đoạn 2014-2023

Nguồn: Bộ Kế hoạch Đầu tư, Cục Đầu tư nước ngoài, 2023)

Thực tiễn, tại Việt Nam, các dự án đầu tư trực tiếp của Trung Quốc đã triển khai ở nhiều địa phương, nhưng tập trung nhiều ở những địa điểm có nguồn lao động sẵn có, có kết nối cơ sở hạ tầng tốt, thuận lợi di chuyển giữa hai nước. Dòng vốn FDI của Trung Quốc tập trung vào các lĩnh

vực như công nghiệp chế biến chế tạo, nhiệt điện, khoáng sản, khu công nghiệp. Đến nay, Quảng Ninh vẫn là một trong những tỉnh thu hút nhiều dự án FDI Trung Quốc nhất, vì những ưu thế về vị trí địa lý chiến lược, hạ tầng giao thông phát triển tổng thể và nguồn nhân lực chất lượng tại Tỉnh.

Nhìn chung, xu hướng các doanh nghiệp Trung Quốc đang lựa chọn và dịch chuyển nguồn vốn đầu tư vào Việt Nam không chỉ phù hợp với chính sách phát triển “Vành đai và Con đường” (BRI) của Trung Quốc mà còn thể hiện quyết tâm thực hiện hội nhập kinh tế khu vực và thế giới theo các thỏa thuận thương mại song phương và đa phương đã ký kết gần đây như thỏa thuận theo khuôn khổ Diễn đàn hợp tác Châu Á Thái Bình Dương (APEC), hay Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP) của quốc gia này.

2.1. Một số đặc điểm chính trong thu hút FDI tại Quảng Ninh

Tại Việt Nam, Quảng Ninh là một trong những địa phương thuộc nhóm dẫn đầu về thu hút FDI của cả nước, tình hình hoạt động các doanh nghiệp FDI tại Tỉnh có nhiều đặc thù. Chính thực tiễn thu hút các dự án FDI cũng phản ánh chiến lược thu hút đầu tư của địa phương.

Thứ nhất, các dự án FDI chủ yếu tập trung tại các khu công nghiệp, khu kinh tế. Quảng Ninh có không gian địa lý rộng, nhưng nguồn lao động tại địa phương không nhiều, dân cư ở phân tán, khoảng cách tương đối xa để thu hút nguồn lao động từ vùng lõi của Bắc Bộ. Cho nên, nếu vẫn thu hút đầu tư dựa vào lao động giá rẻ thì sẽ không hiệu quả, vì vậy, Tỉnh đã có nhiều đề án xây dựng phát triển khu công nghiệp (KCN), khu kinh tế (KKT) để tập trung thu hút các dự án FDI. Đến hết năm 2023, Tỉnh Quảng Ninh có 5 KKT và 10 KCN, trong đó có 2/3 số dự án còn hiệu lực trong đó có 91 dự án thuộc các KCN và 68 dự án ngoài KCN. Tuy nhiên, việc lựa chọn tọa độ trung tâm cho phát triển các KCN, KKT cũng là vấn đề cần quan tâm, vì vị trí đầu tư tốt sẽ có thể tận dụng nguồn lao động, cũng như cơ sở hạ tầng logistics tốt, nguồn nguyên nhiên liệu, thành phẩm thuận lợi, cũng như các dịch vụ tiện ích khác. Đó đó, Quảng Yên là một định hướng đầu tư phát triển khá trọng tâm của Tỉnh trong giai đoạn tới.

Thứ hai, các dự án FDI tại Quảng Ninh đến từ nhiều quốc gia khác nhau, tuy nhiên, các dự án lớn nhất đến từ các quốc gia trong khu vực và các quốc gia phát triển khác trên thế giới, bao gồm Hàn Quốc, Thái Lan, Trung Quốc, Nhật Bản, Singapore, Mỹ và Nga. Điều này cho thấy rằng Quảng Ninh là một địa điểm hấp dẫn cho các nhà đầu tư toàn cầu và đang thu hút được sự quan tâm của các quốc gia khác nhau trong khu vực và trên thế giới. Tính đến năm 2022, tổng các dự án còn hiệu lực là 159 dự án, các doanh nghiệp FDI đến từ hơn 20 quốc gia, chủ yếu đến từ Hồng Kông, Trung Quốc (76 dự án), Hàn Quốc (11 dự án), Anh (9 dự án), Singapore (9 dự án).

Thứ ba, quy mô vốn đầu tư thu hút FDI tại Quảng Ninh còn chưa ổn định, tuy nhiên đã có cải thiện rõ rệt sau đại dịch. Số lượng dự án cấp mới hàng năm vào Tỉnh tuy không nhiều nhưng vốn đầu tư khá cao, liên tục trong 3 năm gần đây đều có các dự án FDI quy mô lớn. Năm 2021, dự án Công nghệ tế bào quang điện Jinko Solar PV Việt Nam, với tổng vốn đầu tư gần 500 triệu USD (khởi động ngày 31/3/2021); dự án Công nghệ tấm Silic Jinko Solar Việt Nam, có tổng vốn đầu tư gần 400 triệu USD (Nhà đầu tư được trao Giấy chứng nhận đầu tư dự án ngày 19/9), và nhiều các dự án tăng quy mô vốn đầu tư khác. Trong năm 2022, tuy rằng chỉ cấp mới cho 9 dự án nhưng tổng vốn đầu tư cao, trong đó dự án đầu tư của Nhật Bản là Nhà máy điện khí LNG Quảng Ninh được cấp mới giấy chứng nhận đăng ký đầu tư với tổng vốn đầu tư gần 2 tỷ USD, dự án sản xuất hạt nhựa polypropylene của Công ty cổ phần Hóa dầu Stavian Quảng Yên với vốn đầu tư 1,5 tỷ USD. Có thể thấy, so với quy mô trung bình dự án FDI vào Việt Nam là 6 triệu USD/dự án thì quy mô dự án đầu tư vào Quảng Ninh là khá cao, tuy nhiên còn chưa ổn định và biên độ chênh lệch lớn. Bên cạnh đó,

Tỉnh vẫn chưa thu hút được nhiều những dự án quy mô lớn theo định hướng khuyến khích của địa phương trong lĩnh vực công nghệ cao, bảo vệ môi trường mà tỉnh đang khuyến khích và kêu gọi đầu tư từ những đối tác có tiềm năng.

2.2. Những nhân tố ảnh hưởng đến thu hút vốn FDI tại Quảng Ninh

Nhà đầu tư nước ngoài thường tìm kiếm những yếu tố như tiềm năng phát triển kinh tế, hạ tầng giao thông và cơ sở vật chất, chính sách hỗ trợ đầu tư, sự ổn định chính trị và an ninh, và các tiện ích và dịch vụ khác trong khu vực đầu tư. Những nhân tố ảnh hưởng đến thu hút FDI vào Quảng Ninh như chính sách thu hút, cơ sở hạ tầng, dịch vụ công, môi trường sống, nguồn nhân lực được xem xét là những yếu tố chính có tác động đến quyết định đầu tư của các doanh nghiệp nước ngoài.⁵ Có thể thấy các yếu tố tích cực của Tỉnh Quảng Ninh trong phát triển kinh tế, cải thiện môi trường kinh doanh, đầu tư phát triển bền vững là những yếu tố nổi bật thu hút nhiều nhà đầu tư nước ngoài trong 5 năm trở lại đây.

- Cải thiện môi trường kinh tế vĩ mô

Trong những năm gần đây, mặc dù nền kinh tế thế giới và cả nước gặp nhiều khó khăn, Quảng Ninh vẫn duy trì nhịp độ tăng trưởng GDP trên 10%, cao hơn mức trung bình cả nước. Năm 2022, tốc độ tăng trưởng kinh tế Quảng Ninh ước đạt 10,21%, cao hơn 1,36 điểm % so với cùng kỳ. Cơ cấu kinh tế chuyển dịch hợp lý, đúng hướng nên tổng thu ngân sách nhà nước trên địa bàn luôn đứng trong nhóm các thành phố có số thu cao nhất cả nước, trong đó năm 2022, tổng thu của tỉnh đạt 55.000 tỷ đồng, và thu nội địa đạt 29.830 tỷ đồng.

Đặc biệt về cơ sở hạ tầng, những năm gần đây Quảng Ninh đã có bước nhảy vọt. Tỉnh là một trong 5 địa phương có tỷ lệ đô thị hóa cao nhất nước (đạt 65,5%) với 4 thành phố và 2 thị xã; sở hữu hạ tầng giao thông tốt nhất miền Bắc với đa loại hình đường bộ, đường biển và đường hàng không, bao gồm sân bay quốc tế Vân Đồn, tuyến đường cao tốc Hạ Long - Hải Phòng và cảng biển quốc tế Hạ Long. Đồng thời, đường cao tốc Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh sẽ kết nối với đường cao tốc Lào Cai - Hà Nội tạo thành trục cao tốc dài nhất Việt Nam, thúc đẩy phát triển hành lang kinh tế Lào Cai - Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh.

- Môi trường thể chế, chính sách liên quan đến FDI.

Theo thống kê của Sở Kế hoạch và Đầu tư của Quảng Ninh, trong vài năm trở lại đây tỉnh không chỉ địa phương có mức độ hài lòng về sự phục vụ hành chính (SIPAS) cao nhất cả nước đạt 87.59 điểm (năm 2022) và 90.1 điểm (năm 2023)⁶, mà còn có chỉ số cải cách hành chính (PAR INDEX) cũng đứng nhất cả nước, đạt 90.1 điểm (năm 2022) và 92,1 điểm (năm 2023)⁷. Bên cạnh đó, Quảng Ninh cũng dẫn đầu top 10 các tỉnh thành có chất lượng điều hành tốt nhất PCI trong 6 năm liền, số điểm cao nhất cả nước năm 2023 là 71.25 điểm. Trong đó, các chỉ số về đào tạo lao động, tính năng động, minh bạch, tiếp cận đất đai và chi phí không chính thức được xếp hạng cao nhất. Các chỉ số này đã góp phần tạo thương hiệu của Tỉnh về cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh thuận lợi, minh bạch; cải cách hành chính, đồng thời thể hiện Tỉnh đã nỗ lực chuyên nghiệp, hoạt động hiệu quả, phục vụ nhân dân theo chủ trương, đường lối của Đảng.

⁵ Lê Hùng Sơn, 2020. *Nghiên cứu thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào tỉnh Quảng Ninh trong bối cảnh phát triển mới*. Đại học Mỏ địa chất.

⁶ <http://www.caicachhanhchinh.gov.vn/>

⁷ <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn/bao-cau-tom-tat-ket-qua-chi-so-cai-cach-hanh-chinh-nam-2023-par-index-2023-119240417172124352.htm>

- Vị trí địa lý thuận lợi

Quảng Ninh nằm ở phía Bắc Việt Nam, gần biên giới Trung Quốc và có cảng biển quốc tế Hạ Long, tạo điều kiện thuận lợi cho giao thương và xuất khẩu. Các dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài cũng có thể được hưởng lợi từ vị trí địa lý thuận lợi của Quảng Ninh, tạo điều kiện thuận lợi cho giao thương và xuất khẩu, đặc biệt là trong bối cảnh Việt Nam đang hội nhập mạnh mẽ vào nền kinh tế quốc tế. Ngoài ra, chú trọng xây dựng cải tạo cơ sở hạ tầng giao thông đã tạo liên kết vùng mạnh mẽ cho tỉnh từ đó góp phần nâng cao hơn nữa vị thế vị trí địa lý của Tỉnh.

- Linh hoạt trong chính sách huy động đầu tư

Trong 10 năm trở lại đây, nhận thấy nhu cầu tiềm năng phát triển và tiềm lực tự có của địa phương chưa đủ đáp ứng, Tỉnh Quảng Ninh đã linh hoạt đưa ra các phương thức thu hút đầu tư, điển hình là đẩy mạnh là thu hút đầu tư theo hình thức đối tác công - tư (PPP), các dự án sẽ huy động một phần ngân sách của Tỉnh và phần còn lại là vốn của nhà đầu tư. Hiện tại, Quảng Ninh là tỉnh đầu tiên và duy nhất được Thủ tướng Chính phủ đồng ý giao là cơ quan nhà nước có thẩm quyền về đầu tư và quản lý đường cao tốc và cảng hàng không theo hình thức PPP này. Thực tiễn, có rất nhiều công trình hạ tầng trọng điểm tại Tỉnh đã được triển khai xây dựng theo hình thức PPP như Cảng hàng không quốc tế Vân Đồn, Cảng tàu khách quốc tế Hạ Long, và các hạ tầng du lịch gồm khu nghỉ dưỡng, cảng tàu, trung tâm thương mại... Trong các dự án PPP, phần vốn nhà nước thường chiếm 10%, chủ yếu phục vụ công tác giải phóng mặt bằng. Chính sách đầu tư linh hoạt này đã giúp tỉnh củng cố hạ tầng giao thông và du lịch với thời gian rút gọn và đồng thời tạo thêm cơ hội cho các nhà đầu tư đến với Quảng Ninh.

- Phát triển bền vững

Nhận thức rõ xu hướng phát triển của nền kinh tế xanh trên thế giới và trên đà phát triển tốt của địa phương trong 10 năm qua, chính quyền Quảng Ninh đang đưa ra chiến lược phát triển của Tỉnh theo định hướng phát triển bền vững, điều chỉnh cơ cấu ngành nghề, nghiên cứu thử nghiệm các mô hình quản trị mới, tăng cường chuyển đổi số để phát huy tính minh bạch trong triển khai các quy trình, thủ tục hành chính.

2.3. Các nguyên nhân thúc đẩy đầu tư ra nước ngoài của các doanh nghiệp Trung Quốc

Trong bối cảnh chung của khu vực và trên thế giới hiện đang phải đối mặt với nhiều yếu tố chính trị bất ổn, xung đột châu Âu kéo dài, bệnh dịch Covid hoành hành và biến tướng phức tạp, chuỗi giá trị toàn cầu bị gián đoạn... vì vậy đã có sự chuyển dịch nguồn vốn FDI của các nước phát triển và các quốc gia trong khu vực sang các nước đang phát triển khác. Năm 2024, FDI giảm và giảm mạnh ở các nước phát triển, nhưng FDI vào khu vực các nước đang phát triển vẫn giữ đà tăng 4% và chiếm trên 70% tổng lượng FDI toàn cầu. Trung Quốc cũng là một trong những nhà đầu tư nước ngoài chiếm tỷ trọng lớn trong đó. Có thể thấy rằng các doanh nghiệp FDI Trung Quốc đang dần chuyển hướng đầu tư vào các nước đang phát triển và các nước lân cận chủ yếu với mục đích tìm kiếm hiệu quả, tài nguyên và tìm kiếm thị trường⁸.

Khi bắt đầu xảy ra chiến tranh thương mại với Mỹ, hàng hóa Trung Quốc bị áp thuế suất cao và bất lợi khi nhập khẩu vào thị trường này khiến cho các doanh nghiệp Trung Quốc muốn chuyển hướng đặt nhà máy sản xuất tại các quốc gia khác để thay đổi xuất xứ hàng hóa khi đưa hàng vào

⁸ Cao, P. N., & Nguyen, T. N., 2023. *Chinese investment into Vietnam*. International Journal of Business Management and Economic Review, Vol. 6, No. 03; 2023. (Đầu tư của Trung Quốc vào Việt Nam)

thị trường Mỹ. Vì vậy, các quốc gia đang phát triển và đặc biệt là các quốc gia lân cận là các địa điểm phù hợp để doanh nghiệp Trung Quốc tiến hành đầu tư và đặt nhà xưởng sản xuất tại đây. Trong đó, Việt Nam là quốc gia sát gần Trung Quốc, có vị trí địa lý thuận lợi, nguồn nhân lực trẻ dồi dào, Việt Nam cũng ngày càng có mối quan hệ rộng kết nối với các nền kinh tế khu vực và thế giới thông qua ký kết các Hiệp định tự do thương mại và xây dựng kinh tế khu vực. Đây chính là tính hiệu quả mà các doanh nghiệp Trung Quốc đang tìm kiếm, không chỉ giúp họ tìm đường xuất khẩu cho hàng hóa vào thị trường Mỹ, mà còn mang lại tính khả thi cao cho các dự án đầu tư.

Hơn nữa, Việt Nam còn là một thị trường tiêu dùng lớn với gần 100 triệu dân, rất tiềm năng và hấp dẫn với các nhà đầu tư nước ngoài, trong đó có các doanh nghiệp Trung Quốc⁹. Không chỉ vậy, nguồn tài nguyên dồi dào của Việt Nam cũng là một điểm hấp dẫn với các nhà đầu tư Trung Quốc, có rất nhiều các dự án liên quan đến khai thác tài nguyên thiên nhiên mà Trung Quốc đã thực hiện tại Việt Nam, trong đó có thể kể đến các dự án có vốn đầu tư rất lớn như dự án khai khoáng Việt-Trung tại Lào Cai với vốn đầu tư là 337,5 triệu USD, dự án nhà máy chế biến cao su Tân Cao Thảm tại Lào Cai (vốn đầu tư 337,5 triệu USD)...

Có thể nói, bên cạnh việc thúc đẩy thực hiện chiến lược “Ra bên ngoài” và “Một vành đai một con đường” của Trung Quốc, bối cảnh thế giới biến động đã khiến cho các doanh nghiệp Trung Quốc không ngừng phải tìm kiếm các địa điểm đầu tư để có thể tìm kiếm các yếu tố có lợi cho việc kinh doanh và Việt Nam là một trong những thị trường đầu tư hấp dẫn với họ như vậy.

3. Một số gợi ý chính sách tăng cường thu hút vốn FDI vào Quảng Ninh trong giai đoạn tới

Dựa trên đề án mà Tỉnh đã đưa ra để thực hiện Nghị quyết số 30-NQ/TW của Bộ Chính Trị về phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm quốc phòng, an ninh vùng đồng bằng Sông Hồng đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, tỉnh Quảng Ninh sẽ chú trọng hoàn thiện về thể chế, hạ tầng giao thông chiến lược, chú trọng phát triển kinh tế bền vững và phát triển hệ sinh thái dân sinh. Tỉnh cũng đặt chỉ tiêu cụ thể về vốn FDI đăng ký cần đạt được trong giai đoạn 2026-2030 là 3-4,5 tỷ USD, bên cạnh đó chú trọng tăng tỷ lệ các dự án sử dụng công nghệ tiên tiến và bảo vệ môi trường. Để hiện thực hóa định hướng và tăng hiệu quả thu hút vốn FDI, tỉnh nên tập trung vào một số giải pháp sau đây:

Xây dựng chiến lược phát triển nguồn nhân lực và thu hút lao động cho tỉnh. Để có thể thu hút nhiều các doanh nghiệp FDI vào Quảng Ninh hơn nữa, tỉnh cần chú trọng phát triển nguồn nhân lực và lao động dồi dào với trình độ phù hợp với nhu cầu của các nhà đầu tư. Hiện nay, do địa bàn tỉnh rộng, các doanh nghiệp FDI khá tập trung tại các KCN, KKT nên việc huy động và tuyển dụng đủ lao động còn nhiều khó khăn, vì vậy tỉnh cần có chính sách tạo điều kiện hỗ trợ và xây dựng hệ sinh thái cơ bản cho lao động ổn định sinh sống và làm việc. Đặc biệt là đối với nguồn nhân lực chất lượng cao, tỉnh cần có chính sách thiết thực để thu hút họ về tỉnh.

Tăng cường liên kết giữa doanh nghiệp địa phương và doanh nghiệp FDI. Đây là một trong những yếu tố rất quan trọng trọng đối với nhà đầu tư nước ngoài nhằm tạo hiệu quả trong sử dụng các nguồn lực trong quá trình sản xuất kinh doanh, từng bước tham gia vào mạng lưới sản xuất của các doanh nghiệp FDI, dần khẳng định và nâng cao vị thế của mình trong chuỗi giá trị sản xuất toàn cầu.

⁹ Lam, T. H. (2019). *Chinese FDI in Vietnam: Trends, status and challenges* (Vol. 34). ISEAS-Yusof Ishak Institute. (FDI của Trung Quốc tại Việt Nam: xu hướng, thực trạng và thách thức)

Chú trọng chính sách ưu đãi tốt hơn nữa cho các dự án trọng điểm “xanh” và “sạch”. Chủ động trong việc tìm kiếm đối tác đầu tư phù hợp với định hướng thu hút đầu tư và phát triển của Tỉnh. Đây được coi là một chính sách phát triển bền vững và cần thực hiện đồng bộ.

Cuối cùng, Tỉnh cần chú trọng công tác cải tiến công tác xúc tiến đầu tư, chú trọng kết nối chặt chẽ hơn nữa với các Ban xúc tiến đầu tư của các tỉnh Trung Quốc, từ đó thúc đẩy giao lưu, tìm hiểu lẫn nhau về nhu cầu đầu tư, xây dựng những nền tảng thông tin chung về chính sách và địa bàn, tạo điều kiện thuận lợi cho các nhà đầu tư nước ngoài để tiếp cận đầu tư tại Tỉnh.

Kết luận

Với nỗ lực trong một thập kỷ vừa qua, Quảng Ninh đã có những bước tiến lớn trong phát triển kinh tế, chứng tỏ được thực lực và tiềm năng của địa phương. Không chỉ đứng trong top đầu những địa phương có chất lượng điều hành tốt nhất, môi trường thể chế tốt nhất mà Quảng Ninh còn là một trong những tỉnh thành thu hút nhiều đầu tư nước ngoài nhất tại Việt Nam. Tầm nhìn và chiến lược thu hút đầu tư nước ngoài của tỉnh thể hiện rất rõ ràng định hướng phát triển xanh và bền vững, và thông qua đó tỉnh mong muốn có thể tiếp tục thu hút hiệu quả nguồn vốn FDI từ các nhà đầu tư nước ngoài. Đặc biệt đối với Trung Quốc, nhà đầu tư nước ngoài lớn nhất tại Quảng Ninh hiện nay và cũng là đối tác đầu tư có mong muốn cụ thể về tìm kiếm sự hiệu quả, thị trường và tài nguyên ở Tỉnh, chính quyền cần có những đối sách cụ thể về thu hút đào tạo lao động, xây dựng liên kết địa phương vững mạnh cũng như những hoạt động xúc tiến đầu tư sâu hơn nữa để thu hút dòng vốn quan trọng này theo định hướng chiến lược phát triển của Tỉnh./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cao, P. N., & Nguyen, T. N., 2023. Chinese investment into Vietnam. International Journal of Business Management and Economic Review, Vol. 6, No. 03; 2023. (Đầu tư của Trung Quốc vào Việt Nam)
2. 1Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1 và Tập 2, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật, tr.337-338.
3. <http://www.caicachhanhchinh.gov.vn/>
4. <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn/bao-cao-tom-tat-ket-qua-chi-so-cai-cach-hanh-chinh-nam-2023-par-index-2023-119240417172124352.htm>
5. Lam, T. H. (2019). Chinese FDI in Vietnam: Trends, status and challenges (Vol. 34). ISEAS-Yusof Ishak Institute. (FDI của Trung Quốc tại Việt Nam: xu hướng, thực trạng và thách thức)
6. Lê Hùng Sơn, 2020. Nghiên cứu thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào tỉnh Quảng Ninh trong bối cảnh phát triển mới. Đại học Mỏ địa chất.
7. ThS, Giảng viên Trường Đại học Ngoại thương
8. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1, Tr 132
9. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1, Tr. 130

PRACTICE OF ATTRACT INVESTMENT FROM CHINA AND STRATEGY ON CHINESE ENTERPRISES TO INVEST IN QUANG NINH PROVINCE

Located in the Northern Key Economic Zone and one of the bright spots of socio-economic development in Vietnam, Quang Ninh province has effectively exploited its potential with geo-economic and political advantages. At the same time, the locality has had a vision, strategy, and overall policies and implemented many solutions to mobilize and effectively use resources to improve the investment environment in a sustainable manner. One of the factors affecting the attraction of foreign direct investment (FDI) from China to Vietnam, specifically to Quang Ninh province, is policy. The author used desk research and expert interviews to make comments on the vision, strategy and some prominent policies of the locality in the period of 2015-2022, with a vision to 2030. This article analyzes the factors of vision, strategy and policy affecting the attraction of investment of Chinese enterprises in Quang Ninh province, on that basis, suggesting some related policies.

Keywords: Policy; Strategy; FDI; Quang Ninh; Investment attraction; China.